

עיון ראשון

דלית באום, דלילה אמיר, רונה ברייר־גארב, יפה ברלוביץ, דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל־ביז'אווי (עורכות) (2006). ללמוד פמיניזם: מקראה. מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. הוכנה מטעם האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים וחקר המגדר. תל־אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים. 480 עמודים.

המקראה כוללת תרגומים (מאנגלית ומצרפתית) של 24 מסות, קטעי ספרים ומאמרים, שנקראים כמבוא ליסודות החשיבה הפמיניסטית בחברה המערבית. העורכות, האחריות גם על רבים מן התרגומים (בראש מפעל התרגומים עמדה דלית באום), בחרו את הכתבים, הקדימו לכל אחד מהם הקדמה, המכניסה אותו להקשר החברתי וההיסטורי המתאים, וכללו בהם גם ביוגרפיה קצרה של הכותבת. המסמך הראשון הוא של אולאמפ דה ג'וז, "הצהרת זכויות האישה האזרחית" משנת 1791, והאחרון הוא "גופים נחשבים" של ג'ודית באטלר משנת 1993.

ליאורה בר־טור (2005). האתגר שבהזדקנות: בריאות נפשית, הערכה וטיפול. ירושלים: אשל – האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל. 297 עמודים.

המחברת מציעה בספר רציונל ושיטה לטיפול נפשי באנשים מזדקנים וזקנים, כפרטים, כמשפחה ובקבוצות. הספר מציע שיטת הערכה קלינית של ההזדקנות, סוקר הפרעות רגשיות אופייניות ודרכי טיפול פסיכולוגי לבני 60 ומעלה. בהמשך נדונים הטיפול המשפחתי, ההתמודדות עם המוות במהלך הזקנה, טיפול בזקנה מופלגת. כמו־כן מוצע טיפול קבוצתי באוכלוסייה המבוגרת, כולל תיאור מפורט של סדנה לניהול זמן חיים.

ארווינג גופמן (2006). על מאפייני המוסדות הטוטליים. תרגום מאנגלית: מעין זיגדון. עריכה מדעית והקדמה: אורי רם. תל-אביב: רסלינג, ליבידו, סדרה לתרגום. 144 עמודים.

ההקדמה המעמיקה והמפורטת של אורי רם לספרו הקלאסי של גופמן, שיצא לאור לראשונה בשפה העברית, נקראת, "המיקרו סוציולוגיה של ארווינג גופמן: קריאה מחודשת". ואכן, היא מספקת קריאה מחודשת בחיבור שהשפיע הרבה מאוד, מאז פורסם בשנת 1961. החיבור מבוסס על תצפית משתתפת של המחבר בשנת 1955 בבית-חולים לחולי-נפש. הוא ניתן לקריאה כפשוטו, כמטפורה למשטרים טוטליטריים, וגם כהקדמה לכתיבה הפוסט-מודרנית ולפרשנות שלה, נוסח פוקו, על מצב האדם כאובייקט בחברה טוטלית.

אבי בראלי, דני גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים) (2006). חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי. באר-שבע: הוצאת יד יצחק בן צבי, מכון בן-גוריון לחקר ישראל ואוניברסיטת בן-גוריון. שני כרכים, 876 עמודים.

תהליכי הגלובליזציה וההפרטה, המעצבים את החברה הישראלית החל משנות ה-80, עומדים במוקד הספר רחב היריעה הזה, המבקש לבחון את הגורמים שהניעו את מדינת ישראל לבחור בכלכלה ניאו-ליברלית, ששינתה את המצב החברתי והכלכלי במדינה, אך לא נקלטה בתודעת מרבית הציבור הישראלי. בספר נכללו 28 מאמרים מגוונים ביותר. הנה דוגמאות אחדות: שלמה סבירסקי כותב על "1967: תפנית כלכלית-מדינית בישראל", שפרה שוורץ ונדב דוידוביץ כותבים על "רפואה, חברה ופוליטיקה – חוק ביטוח בריאות ממלכתי כמקרה מבחן", משה סמיונוב ותמר לרנטל כותבים על "הגירת עובדים לישראל: מקורות ותוצאות", אורית רוזין כותבת על "נשים קולטות נשים – תפקידן של נשים ותיקות בקליטת העלייה הגדולה בשנות החמישים, היסטוריה ותיאוריה".

חווה גולנדר ויצחק בריק (עורכים) (2005). **שליחות של חסד ואחוות אחים: סיפור של מלב"ן-ג'וינט בישראל 1949-1975**. ירושלים: אשל – האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל. 245 עמודים ונספחים לא ממוספרים.

בנובמבר 1949 נחתם הסכם משולש בין ממשלת ישראל, העסוקה בפרויקט הגדול של הקמת המדינה לאחר מלחמה גדולה, ובין הסוכנות היהודית וארגון הג'וינט, בדבר הקמת ארגון מיוחד – מלב"ן (מוסדות לטיפול בעולים נחשלים), שלקח על עצמו את האחריות לקליטה ולשיקום של העולים החדשים הזקנים, החולים והמוגבלים. ההסכם על הקמת מלב"ן היה אמור להיות בתוקף שנה בערך, אך בסופו של דבר פעל הארגון במשך 26 שנה, עד שהועברו מוסדותיו האחרונים לידי משרד הבריאות, בשנת 1976. הספר מתאר את תולדות הארגון, את הרקע להקמתו ואת מוסדותיו הרבים והמגוונים. עורכי הספר כותבים, שמרחק השנים בחירת השם מלב"ן נראית כצירוף מילים אנכרוניסטי ומתנשא, אך באותן שנים נשא צירוף המילים הזה בשורת חיים ותקווה לעשרות אלפי עולים פליטים, שלולא התגייסות מלב"ן היו נידונים להישאר במחנות המעבר באירופה ולהינטש שם.

עזיז חידר (עורך) (2005). **ספר החברה הערבית בישראל 1: אוכלוסייה, חברה, כלכלה**. ירושלים: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד. 236 עמודים.

מכון ון ליר בירושלים כינס צוות של חוקרים, ח'אלד אבו-עסבה, רמסיס גרא, אחמד חליחל והעורך, עזיז חידר, שאספו ועיבדו נתונים, ברובם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בארבעה תחומים: דמוגרפיה, עבודה, רמת חיים, חינוך והשכלה גבוהה. הניסיון של החוקרים למצוא בתוך שפע הנתונים את אלה הרלוונטיים לחברה הערבית בישראל הוא לב הספר. עורך הספר קורא בהקדמה תיגר על האופן שבו אימצה מדינת ישראל את החלוקה של תושביה לשתי קבוצות עיקריות: יהודים ו"לא יהודים". הקטגוריה "לא יהודים" כוללת בתוכה באופן מסורתי את אזרחיה הערבים של המדינה, אך לא רק אותם, ובמהלך השנים אף נוספו לקטגוריה זו תושבים שאינם אזרחים. הספר כולל שני חלקים: החלק הראשון הוא החלק הסטטיסטי על ארבעת התחומים שזכרו לעיל. בחלקו השני של הספר מובאים ארבעה מאמרים, המציגים את ההקשר ההתפתחותי של תופעות שונות באוכלוסייה הערבית: מאמרו של חליחל

על ההתפתחות הדמוגרפית של האוכלוסייה הערבית בישראל, מאמרו של חידר על מעמדה של האוכלוסייה הערבית בכלכלת ישראל, מאמרו של אבו-עסבה על התפתחות מערכת החינוך הערבית בישראל ומאמרו של גרא על השתלבותם של בעלי השכלה גבוהה באוכלוסייה הערבית בשוק העבודה הישראלי.

שרה מילס (2005). מישל פוקו. תרגום מאנגלית: אהד זהבי. עריכה מדעית: אריק קרמפף. תל-אביב: רסלינג, ליבידו, סדרה לתרגום. 182 עמודים.

ספרה של שרה מילס, חוקרת ומרצה בריטית מאוניברסיטת שפילד האלאם, הוא מדריך לרעיונותיו העיקריים של מישל פוקו. עבודתו התיאורטית הביקורתית של פוקו המשיגה מחדש כוח, ידע, שיח, מיניות, מדעי התנהגות, ואת הקשרים בין מושגים אלה. הוא השפיע וממשיך להשפיע על תחומי הידע החל מן הפילוסופיה שאליה הוא משתייך ועד הסוציולוגיה, האנתרופולוגיה, הספרות וההיסטוריה. עורך הסדרה רואה בספר זה, הכולל גם רשימת קריאה מוערת למי שרוצה להתעמק יותר ולקרוא את מישל פוקו עצמו, צעד ראשון למי ששואפים להבין את פוקו ואת המחלוקות הסבוכות שעוררה עבודתו.

דני פילק (2006). פופוליוזם והגמוניה בישראל. תל-אביב: רסלינג, פטיש, סדרת מקור לביקורת התרבות. 261 עמודים.

ד"ר דני פילק מלמד במחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון. ספרו מבהיר את המושגים הגמוניה ופופוליוזם, ומשתמש בשני המושגים כדי לתאר ולנתח שינויים חברתיים שהתרחשו במדינת ישראל בשלושת העשורים האחרונים. גיבושה של תנועת הליכוד כתנועה פופוליסטית שבישרה את סיום ההגמוניה של תנועת העבודה, ואת פיתוחה של הגמוניה ניאוליברלית בישראל, עומדים במרכז הספר. ואלה פרקי הספר: 1. מהי משמעותה של הגמוניה?; 2. פופוליוזם: ניסיון להסביר מושג מעורפל; 3. פופוליוזם והכלה: בגין מנהיג הליכוד; 4. ההגמוניה הפוסט-פורדיסטית/ניאור-ליברלית בישראל; 5. פוסט-פופוליוזם והדרה: נתניהו מנהיג הליכוד; 6. אינטלקטואל ביקורתי, אינטלקטואל אורגני.

אליעזר שביד (2005) מסות גורדוניות חדשות: הומניזם, גלובליזציה, פוסט מודרניזם והעם היהודי. תל-אביב: ספריית "הילל בן חיים", הוצאת הקיבוץ המאוחד. 155 עמודים.

שש מסות של אליעזר שביד קובצו כאן ובהן התבוננות במבט פילוסופי יהודי על החברה הישראלית, על האופן שבו משפיעות הגלובליזציה והפוסט-מודרניות על סדרי העדיפויות בחברה, על ערכי העבודה ועל הסולידריות. המחבר מציע תיקון של מערכת החינוך ותיקון בקשר שבין העם למורשתו היהודית, כדי להגיע לתחייה חברתית מחודשת. אחת מן המסות שנכללו בספר נושאת את שם-המשנה של הספר. מסות אחרות נושאות כותרות כמו, "לאן נעלם 'ערך העבודה' של החברה הישראלית", "בין לאומיות ולאומנות", "האם ניתן להפריד את הדת מן המדינה ואת המדינה מן הדת".

Jan Baars, Dale Dannefer, Chris Phillipson & Allan Walker (Eds.). (2006). **Aging, globalization and inequality: The new critical gerontology**. Amityville, N.Y.: Baywood Publishing Co. 291 pages.

הספר הזה מבקש לתקן את מה שהעורכים מכנים בפרק הפתיחה בשם "מיעוט התיאוריה בגרונטולוגיה", שהגורם לו היא התמקדות הגרונטולוגים בחקר בעיות פרקטיות רבות בתחום הזקנה. העורכים מציעים לפתח מתוך הגרונטולוגיה החברתית את גישת הגרונטולוגיה הביקורתית. הספר נחלק לשלושה חלקים: בחלק הראשון כלולים חמישה מאמרים המפתחים מימדים שונים של הגרונטולוגיה הביקורתית, הקטגוריות שלה וזיקתה לתיאוריות פוליטיות, כלכליות ופמיניסטיות. בחלק השני מובאים שלושה מאמרים המציגים מימדים ביקורתיים של medicalization, של ההודקנות ושל בריאות במוצרים תרבותיים. בחמשת המאמרים של החלק האחרון מדובר על גיל ואי-שוויון, ועל דינמיקות מקומיות, לאומיות וגלובליות.

John G. Bruhn. (2005). **The sociology of community connections**. N.Y.: Springer. 303 pages.

ספר זה דן בקהילה כהתקשרות חברתית. המחבר מתווה כאן תפיסות עבר והווה של הקהילה, מגדיר מהי קהילה באמצעות תחושת מקום ותחושת קהילה, ושואל האם הקהילה קיימת או חסרה, ומה הקשר בין קהילה ובין ערכים חברתיים כמו אמון והחופש להתנתק. בהמשך מוקדשים פרקים לקהילות אתניות ולהגירה, לקהילות מפורקות של בני אדם עניים וחסרי בית, לקהילות במשבר, לקהילות מודרות ולקהילות שמדירות, לקהילות דתיות, לקהילות ברשת ולמושג הקהילה המבודדת.

Liam Concannon. (2005). **Planning for life: Involving adults with learning disabilities in service planning**. Abingdon: Routledge. 211 pages.

בספר הזה המחבר בוחן האם וכיצד ניתן לשתף בני אדם עם נכויות למידה (בעברית, אנשים עם פיגור) בתכנון השירותים שהם משתמשים בהם. המחבר מתחיל בסקירה היסטורית של מצב המדיניות החברתית והשירותים הניתנים לבני אדם עם פיגור בבריטניה, ומציג את השינויים באידיאולוגיה החברתית שהובילו להשקפה הנוכחית המבקשת להתייחס לבני אדם אלה כאל אזרחים "נורמליים" בחברה. הוא מנתח את הקשיים והמחסומים הניצבים בדרך ליישום מדיניות אזרחית ושוויונית בתחום זה ומסיים בממצאי מחקר, שכלל תצפיות וראיונות עם אנשי מקצוע, הורים ומטפלים ועם בני אדם עם נכויות למידה בעצמם. בספר מובאים שני נספחים המתארים את שיטות המחקר ואת כלי המחקר.

Ian Ferguson, Michael Lavalette & Elizabeth Whitmore (Eds.) (2005). **Globalization, global justice and social work**. London: Routledge. 253 pages.

אסופת מאמרים זו מבקשת להצביע על השינוי הדרמטי שהתחולל בעולם כתוצאה מהתפתחות הגלובליזציה הניאו-ליברלית, ומהטמעתה של האידיאולוגיה המלווה

התפתחות זו. "קונסנזוס וושינגטון", שהוא ההצהרה בכתב של גישה זו, שולט בחשיבה של המוסדות הפיננסיים הבינלאומיים, הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית, ומשום כך משפיע ישירות על גורלם של תושבי מדינות העולם כולו, על-פי רוב לרעה. תהליכים אלה משפיעים גם על השירותים הסוציאליים, ועל העובדים הסוציאליים שעובדים עם העניים ביותר והמנושלים ביותר בכל מקום. הספר מביא מאמרים ביקורתיים מרחבי העולם: מבריטניה, מארגנטינה, מצרפת, מהודו, מסנגל וממדינות אחרות, של כותבים מתחום העבודה הסוציאלית הרואים בעצמם חלק מתנועה למען צדק חברתי עולמי, ומציעים חלופות לעבודה הסוציאלית עצמה, כדי שתוכל להתמודד בצורה מעורבת ופעילה יותר עם הניאו-ליברליזם כשיטה גלובלית אחת ויחידה. הספר מחולק לארבעה חלקים: הראשון כולל שישה מאמרים על עבודה סוציאלית, רווחה חברתית והשפעת הגלובליזציה הניאו-ליברלית. בשני כלולים ארבעה מאמרים על גלובליזציה נאו-ליברלית והשפעתה על העובדים הסוציאליים ועל לקוחותיהם. בחלק השלישי מובאים ארבעה מאמרים והוא מבקש למפות את האסטרטגיה העתידית להתמודדות עם המצב.

Tony Fitzpatrick. (2005). **New theories of welfare**. Houndsmills, Hampshire: Palgrave Macmillan. 239 pages.

המחבר מייעד ספר זה למי שכבר מכירים תיאוריות קלאסיות של מדיניות חברתית ורווחה. לקוראים אלה הוא מבקש להנגיש מושגים חדשים בתחום הרווחה, והוא מקבץ אותם לפרקים, שבכל אחד מהם כלולות תיאוריות בעלות אידיאולוגיות מנוגדות. שיטה זו הופכת את העיון בספר לא רק לתיאור של תיאוריות ברווחה, אלא גם לעיון מחדש במושגים ובתיאוריות מנקודות מוצא שונות. בספר כלולים תשעה פרקים הדנים בנושאים אלה: קונסרבטיזם מודרני לעומת דמוקרטיה חברתית; הרדיקליות החדשה לסוגיה; Agency, קהילה ומעמד; חוסר ביטחון לסוגיו; מידע וחברה; גנים וסביבה; פסיכולוגיות חברתיות, רגשות וגופים; משילות, פשע ופיקוח (surveillance); תרבות ומדיה.

Julia Mirsky, Roni Kaufman & Amos Avgar (Eds.). (2006). **Social disaster as opportunity: The Hesed model**. Lanham: University Press of America. 205 pages.

הספר מתמקד בארגוני החסד, רשת של מרכזים להספקת שירותי סעד ורווחה קהילתיים שהקים הג'וינט בקהילות היהודיות בברית-המועצות לשעבר בשנים שלאחר הפרסטרויקה והמשבר הכלכלי-חברתי שבא בעקבותיה. בספר כלולים ארבעה שערים: בשער הראשון, הכולל חמישה מאמרים, מתוארים ומנותחים מודל החסדים שפותח והרקע להקמתו. שלושת המאמרים הכלולים בשער השני מספרים את סיפור הגיוס והניהול של המתנדבים בארגוני החסד. בשער השלישי מובאים ארבעה מאמרים המתארים שירותים שונים והשפעתם על הקהילה היהודית. בשער הרביעי כלולים שני מאמרים העוסקים בתוכניות ההכשרה והלמידה שפותחו לצורכי ארגוני החסד.

Kurt Schilde & Dagmar Schulte (Eds.). (2005). **Need and care: Glimpses into the beginnings of Eastern Europe's professional welfare**. Opladen, Germany: Barbara Budrich Publishers. 294 pages.

הספר הזה הוא אסופה של מאמרים על התחלות מדינת הרווחה, השירותים הסוציאליים והתנועות החברתיות בארצות אירופה המזרחית בשנים הראשונות של המאה העשרים, ובמיוחד בתקופה שבין שתי מלחמות העולם. את המאמרים כתבו אנשי מקצוע ואקדמיה בתחום הרווחה והעבודה הסוציאלית, והם מבקשים לשחזר את העבר הטרומי-סובייטי ולקשור אותו לימים אלה, כדי ליצור רצף היסטורי של מודלים חברתיים הן של מוסדות והן של בני אדם, בעיקר נשים, לשם עיצוב הבנייה של מדינות רווחה ומקצוע העבודה הסוציאלית בהונגריה, בפולין, בבולגריה, ברוסיה ובסלובניה. בספר כלולים ארבעה שערים: שרטטים ביוגרפיים של חלוצות העבודה הסוציאלית במזרח אירופה; שדות של עבודה; פוליטיקה חברתית ותנועות חברתיות ופרופסיונליזציה.